

ÖVERBLICKSRAPPORT

Sommarinvasion av rostand

SEPPO HAAVISTO

Under den rekordvarma sommaren 1994 berördes Sverige och inte minst Uppland av en påtaglig invasion av roständ. Frånsett några observationer av troliga parkrymlingar i Bohuslän och Västergötland började uppträdandet av vilda fåglar i mitten av juli och det hela var över redan i månadsskiftet augusti-september. Endast två observationer gjordes senare i september – i Västergötland och Halland. Mycket tyder dock på att dessa fåglar var rymlingar i frihet.

Mellan 137 och 179 rapporterades roständ från 20 landskap. Längs ost- och sydkusten observerades arten i samtliga landskap från Västerbotten till Skåne. De högsta antalen sågs i Uppland och på Öland, 23 resp. minst 15 individer. Även i Skåne iaktogs roständ på flera lokaler under hela perioden. Totalantalet där är svårbedömt, som i flera andra landskap, men var troligen under 10 exemplar. I de övriga Östersjöländskapen sågs i allmänhet 2–3 ex., utom i Ångermanland där 6 ex. sågs i en sydsträckt flock.

Ett försök att uppskatta totalantalet i östra och södra Sverige under de sju invasionsveckorna är naturligtvis svårt, inte minst av den anledningen att några flockar sågs flytta söderut längs kusten, men cirka 60 ex. är en rimlig siffra.

På västkusten och i inlandet observerades roständ i alla landskap söder om Härjedalen utom i Dalssland. Flest individer rapporterades från Östergötland, Västergötland och Värmland, men antalen understeg dock 10 ex./landskap. I Västmanland, Närke och Dalarna sågs endast enstaka fåglar, liksom i Halland samt Bohuslän. En uppskattning av individantalet i västra och mellersta Sverige är ännu svårare att göra än för de östra delarna eftersom samma småflockar säkerligen rastade i flera sjöar på sin väg mot ökad ort. Summan var dock lägre än för ostkusten. Totalsumman för hela landet skulle kunna ligga någonstans i intervallet 80–100 ex., ganska nära det antal som påträffades i Finland under invasionen.

I Finland upptäcktes de första roständerna 8 juli i östra delen. Mot slutet av månaden gjordes många iakttagelser av småflockar upp till 11 ex. i södra och västra delarna, i norr ända upp till polcirkeln. Under juli rapporterades totalt 65 exemplar. Liksom i Sverige var fåglarna skygga och rastade oftast kort, ingen sågs bära ringar. En rostand fångades och åldersbestämdes till årsunge. Invasionen kulminerade i slutet av juli och i augusti minskade fynden till knappt tjugo. Sammanlagt bokfördes cirka 81 individer. Under åren 1975–92 rapporterades 28 ex. (Forsten 1994).

Även i Danmark och Norge påträffades anmärkningsvärt höga antal under sommaren. Totalsumman för Danmark under sommarmånaderna blev 45 ex. (*Birding World* 1994).

Vadfrån kom roständerna? Invasionsförloppet och fyndbilden tyder på att fåglarna sannolikt kom från sydost. Till Finland förefaller fåglarna ha kommit via en smal högröckskorridor för att sedan sprida sig längs syd- och västkusten. Överfarten till Sverige bör ha skett bl.a. via Kvarken och Åland.

Samtliga 1900-talsfynd i Sverige har klassats i kategorin förnydda parkfåglar. Drygt 60% av fynden under perioden 1976–88 gjordes under månaderna januari-maj (SOF 1990). Under sommaren 1990 inträffade en mindre invasion som orsakade en debatt huruvida fåglarna var vilda eller ej – tidsmässigt sammankopplad den invasionen väl med årets (*Vår Fågelvärld* 1991).

Den finska raritetskommittén har behandlat 1994 års invasion, den första på 1900-talet, och beslutat att detta års observationer skall betraktas som spontana.

Tack till Tommy Tyberg som varit behjälplig med rostandsfynden från hela landet.

Referenser

- Birding World* 1994 (7): 268–269, 308–309.
SOF 1990. *Sveriges fåglar*. 2a upplagan. Stockholm.
Tyberg, T. 1991. Fågelrapport 1990. – *Vår Fågelvärld*, 50 (67): 34.
Ullman, M. 1992. Vadfrån kommer roständerna? – *Vår Fågelvärld*, 51 (2): 28.

Seppo Haavisto, Upplandsvägen 3, S-186 55 Vallentuna

8 juv. I Ledskärsviken och ungfågarna härstämde häckningar, troligtvis i närområdet (Mats Westberg, Tjernberg m.fl.). Därtill sågs 2 hanar och 1 hona par 2.6 Svenska Högarna (Bill Douhan, Jonas Karlsson, Björkö-Arholma 22.5 (Niklas Håkansson, Björkö-Arholma 24.5–3.8 (Ulrik Håkansson vid Fågelsundet-Björn 24.5–3.8 (Ulrik Håkansson) par 28.6 samt 3 juv. 11.8 Hjälsaviken (Pekka Westin).

Hösfynd: 1 ad. samt ett varerande ansett ex., upptejll sig i Ledskår fram till 9.10, 1 hona 18.10, 1 ex. Fågelsundet 4.9 (Björn Lindqvist, Hjälsaviken 9.9) (Pekka Westin, Anders Grönroth).

Eller ett magert år 1993 är årets fyndbild la. Ytterligare några par torde ha häckat längs kusten.

Blåsand Anas penelope

Vinterfynd: 1 hona Svandammen, Uppsala 30.10 (rik Berg).

Sommarsfynd: 1 ex. 22.5, 2 ex. 15.6, 1 ex. (Hans Ackered, Pekka Westin), 1 par Tindö (Holmstedt), 20 ex. 30.6 och 2 ex. 16.7 (Ulrik Håkansson), Mats Edholm, Brita Tibell).

Stora ansamlingar/böga sträckdagar: som mest 100 ex. i Ledskärsviken där max var 150 ex. aug., 775 ex. sept. och 280 ex. i landsansamlingen under hösten var 235 ex. (Bill Douhan) och 100 ex. Biotesjön 13.10 (m.fl.). De i särklass bästa sträckdagarna var (högsta kända dagssumman i landskapet) 12 skårs udd (Jonas Karlsson) och 16.10 till 12 Skatudden (Sven Eric Swansqvist, Mats Edholm).

sträckte mot S Rönnskärs udd samt ca 500 ex. Björkö-Arholma (Bill Douhan, Hans Ackered).

Äldre vinterfynd: 1 honf. Uluna, Fyrisån Andersson). Troligen identisk med fågelns status från Uluna källa 10.1.1993.

Snatterand Anas strepera

Vårfynd: Uppträdet följer samma mönster tillbaka – ett fåtal individer vill sprida i rippmarkerna kust- och sex inlandslokaler. För än än Tännaren (flera par), Hjälsaviken (4 ex.), Kirven (5) och Ledskår (4 ex.).

Sommarsfynd: 1 Tännaren hittades tre stånd uppskattades till 5–6 par (Allan Lundin) (ettviltvatten vid Värnberg, Roslags-Bro (Ulrik Håkansson) kall sågs i Hjälsaviken (Åke Andersson). Hjälsaviken mest 3 ex. under häckningstid. (Pekka Westin, Ledskår 5 ex. (Jonas Andersson), 1 hona Gullfjärden, Harg 23.5 (Åke Andersson), 1

